

uradov, temveč od deželnih. Državni uradi bodo že zaradi tega morali se nekako ozirati na državno enakopravnost, ker jo država priznava. Tega država pač ne more naravnost reči, priznavam, da imaš to ali ono pravico, ali ne dam je pa. To bi potem njeno pravičnost pokazala v nekaki čudni luči. Že moralno obvezanost bode vlado kolikor toliko oviralo v ponemčevanju, pa tudi utegnejo slovenski zastopniki vladi na Dunaju še biti potrebni, torej njih želj ne bode moč tako prezirati.

Drugače je pa pri deželnih oblastvih. Dežele ne priznavajo z nobenim zakonom narodne enakopravnosti, država jih pa tudi ne bode silila, da se ozirajo na narodno enakopravnost, ker te enakopravnosti ne jamči. Prepričani smemo biti, da se bodo liberalci baš deželne odbore posebno uporabili, da bodo ž njimi ovirali narodno enakopravnost, ker imajo baš deželni odbori najbolj svobodno roko v tej stvari. Sedaj nastopa nova doba potujčevanja. Nikakor ne bode dolgo, da bomo Slovenci vse to čutili.

Slovanskih zastopnikov na Dunaji bi pa sedaj morala biti dolžnosti, da z vsemi silami delajo na to, da član XIX državnih osnovnih zakonov dobi tudi svoj izvrševalni zakon, ki bi določal natančno, kako se ima izvrševati narodna enakopravnost. Ta zakon se bi pa moral raztezati tudi na deželne in druge avtonomne urade, ker drugače bodo deželni uradi spridili, kar bi državni storili. Izvršilni zakon k članu XIX. državnih osnovnih zakonov bi morala slovanska koalicija vsprejeti v svoj program. Ako tega ne stori, ne bodo zadoščala nalogi, ki si jo je zastavila. Žal, da moramo reči, da se bojimo, da baš v tej stvari ne bode potrebne jedinosti. Čehi vedno le zahtevajo, da se jezikovno vprašanje izroči deželnim zborom, opirajoč se na svoje državno pravo, če tudi bi jim samim škodovala urejenje jezikovnega vprašanja po deželnih zborih. Moravski in šleški deželni zbor bi gotovo ne sklenila Čehom ugodnega jezikovnega zakona. In baš sedaj se je jezikovno vprašanje sprožilo v češkem deželnem zboru. Nevarnost je torej velika, da se Slovani ne bomo mogli o tej stvari sporazumeti in ne bomo mogli začeti nobene skupne akcije in baš jezikovno vprašanje nas utegne naposled še bolj razcepiti in to bode največja nevarnost za avstrijske Slovane, večja, nego jim preti od nemških liberalcev.

Politični pregled.

Izjemno sodišče v Pragi je obsodilo urednika „Neodvislosti“ v Pragi v osem mesečno ječo vsak mesec z jednim postom, ker se je v svojem listu pregrešil hudodelstva rušenja javnega reda in miru. — Kdaj se začne obravnava proti članom društva „Omladine“, še sedaj ni določeno. Preiskava spravi vedno kaj novega na dan. Posebno Mrvin umor je zopet marsikaj razkril. Sedaj se že govori, da pridejo nekateri državni poslanci v preiskavo. Zato je pa seveda treba dovoljenja zbornice poslancev. To dovoljenje pa najbrž ne bode težko dobiti, ker vsi trije veliki klubi so nasprotni Mladočehom in je grof Hohenwart bil pri neki priliki pokazal še večje nasprotje nego levičarji sami. Mladočehi veljajo pri mnogih poslancih za državni in javnemu redu nevarne elemente, katere je treba pol-

bijati z vsemi sredstvi. Seveda se ne ve, če bode taka brezozirnost rodila dober sad.

V **dolenjeavstrijskem** deželnem zboru je vlada predložila premembo volilnega reda, ki je postala potrebna vsled zjedinjenja predkraja z Dunajem. Po tej volilni reformi bi imel dunajski župan tudi virilni glas. Kakor se pa kaže, se volilna reforma ne bode mogla izvesti, ker opozicija hudo nasprotuje, ako se volilni red popolnoma ne preustroji po njeni želji. Opozicija ima nad četrtino glasov in lahko sklepanje s tem prepreči, da se glasovanju odtegne. Za spremembo volilnega reda je namreč potrebno navzočnosti treh četrtin poslancev. Opozicijske zahteve pa niso ravno skromne. Taka zahteva, da bi dunajsko notranje mesto volilo le jednega poslanca, dočim jih sedaj voli šest, da bi se vsa mesta in trgi, razen Dunaja porinili v kmetsko skupino. Ko bi se volilni red preustrojil po želji opozicije, ta gotovo dobi večino v zbornici, toda večina v tako volilno reformo ne bode privolila in ostal bode v veljavi stari volilni red in velik del Dunajčanov bode še nadalje volil s kmetskimi občinami.

Nemčija. — Te dni sešel se je zopet državni zbor. Edna glavnih točk posvetovanja v tem zasedanju bo gotovo sklepanje o trgovinski pogodbi z Rusijo. Kakor znano, so takozvani agrarci, to je zastopniki, oziroma prijatelji kmetkega ljudstva, veliki nasprotniki te pogodbe. Tem bi bilo namreč najbolj všeč, da bi se pogodba ne sklenila, ker bi lažje dražje prodajali svoje pridelke. Ne pomislijo pa, da je za občni blagor države prepotrebna trgovinska pogodba z Rusijo. Kje pa bo sicer Nemčija jemala živež in druge ednake stvari, če ga ne bo dobila iz Rusije. Nemčija sama ne pridela zadosti. Vlada imela bo pri sklepanju težko stališče. Agrarci bodo nasprotovali, liberalci bodo pa za to, da bodo vlado podpirali, stavili velike tirjatve do te.

Srbija. — Pri občinskih volitvah v Srbiji priborili so si naprednjaki 12 občin popolnoma, 13 pa deloma, liberalci so zmagali popolnoma v 25 in deloma v 23 občinah. V vseh drugih 1300 občinah so zmagali radikalci. V Belemgradu samem so radikalci prav za prav podlegli. Radikalni centralni odbor postavil je namreč kandidatom Tavšanoviča, ki je pa pal proti vladnemu kandidatu dosedanjemu županu Marinkoviču. Vidi se torej, da s sicer radikalno vlado pravi radikalci niso zadovoljni. Seveda vlada postopa zmerno, kar pa radikalcem ni po volji. Značilno je, da so za kandidata radikalne vladne stranke glasovali tudi naprednjaki in liberalci.

Anglija. — Vojni minister je v spodnji zbornici se izjavil, da se bode v delavnicah in arzenalih vojne uprave vvel v kratkem osemurni delavnik, to je delavcu bode treba delati le osem ur na dan. Minister je rekel, da se je vojna uprava o potrebi te vvedbe prepričala. Minister notranjih stvari je pa naznanil, da se vlada bavi z načrtom zakona, po katerem se vpelje za delavce v rudnikih za zdravje škodljivih tudi osemurni delavnik. Tako je pričela Anglija z reorganizacijo delavskih odnošajev. Upati je, da Anglijo posnemajo tudi druge evropske države v katerih mnogih je delavsko vprašanje še bolj pereče nego v Angliji.

Obrtnija.

Potenje štacunskih oken.

Velika nepravilnost je, da se po zimi pote prodajalnična okna. Več sredstev je, da se potenje in zmrzovanje oken zabrani. Tako se priporočajo razne snovi, ki privlačujejo vlogo iz zraka. Če se na primer glicerini stopi v 63 odstotnem špirtu in s to tekočino znotraj s čopičem namažejo okna, pa ne zamrznejo. Nadalje pomaga preve-

trovanje prostora. Če razmere dopuščajo, se zjutraj, predno se začne delo, zvečer po končanem delu, ali pa opoldne odprejo duri in okna. Gorkote se pri tem dosti ne zgubi, ker zadošča, da se le malo časa pušča zračni preprih.

Najbolje je pa, če se napravi stalna ventilacija. Ventilacija se lahko napravi na različne načine. Tako se lahko zgorej in spodaj pri oknu napravita odprtini, in v prodajalnici se postavi peč obdana s ploščinastim plaščem. Spodaj vstop sveži zrak, kateri gre naravnost proti peči. Tu vleče mej pečjo in njenim plaščem, se razgreje, vzame sabo vso vlažnost in odhaja skozi zgornjo odprtino. Tako dosežemo, da je v prodajalnici zmiraj suho in zatorej se vlaga ne more nabirati na oknih. Kdo bode morda mislil, da v skladiščih za hišno opravo ne more biti vlažno, ker so shranjene samo suhe lesene stvari, ali vlaga prihaja od sopenja ljudij, ki imajo opraviti v skladišči in pa tudi od svetilnega plina. Kubičen meter premogovega plina da liter vode, ki se raztegne kot par po vsem prostoru in kot silno drobne kapljice se useda na prodajalnična okna.

Napravi se pa tudi lahko le jedna odprtina zgorej pri oknu, ki pa mora biti večja. Na dnu take odprtine vstopa sveži zrak v prodajalnico, ki vsled svoje teže hitro pada k tlor. Ko se ogreje v prodajalnici, jemlje seboj vlago in odleze zgorej skozi odprtino. Če vzamemo prižgano svečo in je denemo k odprtini, se lahko vidi, da če držimo svečo spodaj, se plamen nagiba notri, zgoraj se pa plame nagiba ven, kakor vleče zrak.

Najbolje je pa, če se ob začetku zime znotraj napravi še jedno okno, ki se mora pa tako trdno vdeti, da zrak ne more skozi. Okni smeta k večjemu jeden decimeter biti drugo od družega. Med okna se nadeva spodaj nekoliko bate, v katero se postavijo steklenice na pol napolnjene z žvepleno kislino, katera nase potegne vso vlago mej oknoma in torej se v oknu ne more nabrati vlaga in okna se ne pote. Pomladi se notranja okna proč vzamo, vrata in steklenice z žvepleno kislino pobero. Steklenice so sedaj polne, ker se je v njih zbrala vsa voda. Njih vsebina se izlije.

Dolgo se je mislilo, da ogrevanje provzročuje potenje, to je pa le deloma res. Gorkota prav za prav le deluje proti potenju oken, ker gorek zrak lahko v sebi obdrži več vlažnosti. Pri jednaki vlagi se okna tem manj pote, čim gorkejša je. Navadno pa ima gorek zrak več vlage v sebi in odda več vode, ko se ob oknih shladi.

Mnogo je odvisno od tega, kako so okna obrnena, ali zmrznejo po zimi ali ne. V ulicah, ki drže v tisti meri, v kateri vleče veter, zmrznejo okna po obeh straneh, v ulicah, v katerih veter pošev vleče, so okna na jedni strani ulice zmrzla, na drugi pa ne. V ulicah, ki drže navpik le smeri vetra, pa nobeno okno ne zmrzne. Tukaj smo ob kratkem naveli nekatera navodila, kako se po možnosti preči, da se okna ne pote in ne zmrzujejo po zimi in da prostori ostanejo suhi. Suhi prostori so potrebni za skladišča, kjer je hišna opravo, ker v vlažnih prostorih take stvari trpe.

Obrtnijske raznoterosti.

Shod avstrijskih gostilničarjev bode v aprilu na Dunaju. Priprave za to se že delajo.

Razstava v Peterburgu. Leta 1903 mine 200 let, kar je ustanovljen Peterburg in dvestoletnico baje mislijo Rusi proslaviti s svetovno razstavo.

Zmrznjene sesalke pri vodnjakih se otajajo, če se vanje vsuje kuhinjske soli. Z jednim funtom soli, se otajata dva ali trije čevlji. Zato je treba jedno uro časa. Gorka voda se za to ne sme rabiti.

Bengaličen ogenj. Lep rudeč bengaličen ogenj dobiš, ako zmešaš del šelaka in štiri dele solitrovokislega stroncijana. Ta zmes gori z lepim plamenom in ne daje preveč dima.

Vrejenje valute.

Že mnogo se je govorilo in pisalo o vvedenji zlate veljave. Že marsikdo se je veselil svetlih cekinov, ki jih dobimo v promet, ali sedaj se pa kaže, da so vse bile le lepe sanje. Zlata ni, zlata ni, to je tožba, ki jo sedaj slišimo, dokler pa ni zlata, pa tudi zlate veljave ne bode. Sedanji finančni minister, ko je sedel mej poslanci, je vedno priganjal na hitro vvedenje zlate veljave, ali sedaj se pa kaže, da se možu v tem oziru posebno ne mudi. Menda je spoznal, da stvar ne gre. Tisti, ki so od njega pričakovali urejenje valute, se sedaj vidijo prevarane.

Mej obema finančnima ministroma so se vršila neka pogajanja, ali ta pogajanja se ne tičejo tega, da bi se uvela faktučna plačevanja v zlatu, temveč le nekaj državnih bankovcev, to je bankovcev po goldinarji in po pet goldinarjev bodo spravili iz prometa. Sporazumela sta se, da se za 160 milijonov zlata, ki ga ima država, izroči narodni banki, katera zato spravi v promet za 80 milijonov svojih bankovcev, za 40 milijonov državnih bankovcev se bode pa s tem zamenjalo, da se spravi v promet za 80 milijonov srebrnih kron. To je vse. In dobiček od vsega tega ima le avstro-ogerska banka, ali Rotšild in drugovi, ki dobe za 160 milijonov zlata na razpolago, ne da bi morali od njega plačevati kake obresti. Zlato, ki se izroči banki, se je pridobilo z novim državnim posojilom, od katerega bode država le obresti plačevati morala, dobiček bodo imeli židje.

Dobrot od vsega tega prebivalstvo ne bode nobenih imelo. Dokler zlato faktučno ne pride v promet, se naš kredit nič ne povzdigne, kar baš dokazuje ažijo, ki jo ima zlato mimo srebrnih kron. Našim trgovcem s takim urejevanjem valute ni nič pomagano, ker se vrednost našega denarja še vedno menja, kakor se je poprej, le nekaj novega dolga smo si nakopali.

S tem pa ne rečemo, da bi vrejenje valute ne bilo potrebno, ali izvajati bi se drugače moralo. Nikakor ni v blagor države, ako se kar tako hitro z odpravo državnih bankovcev. Državni bankovci so nekako državno posojilo, od katerega pa država ne plačuje nobenih obrestij. To posojilo se pa sedaj zamenjava z drugim posojilom, od ka-